

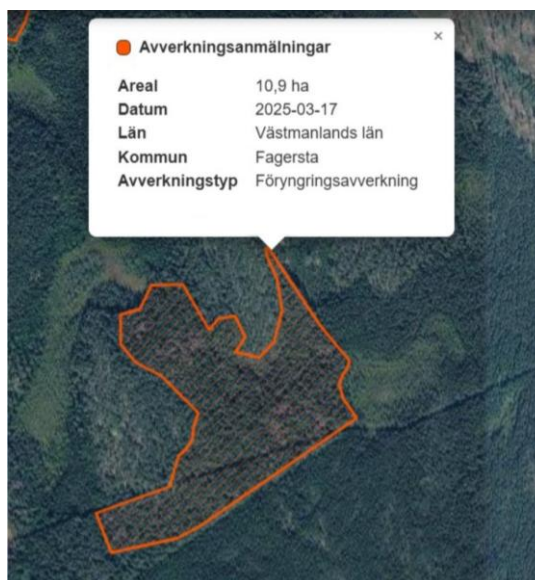

Artskyddsärenden i praktiken – en studie av avverkningsanmälningar i Västmanlands län

*Species protection cases in practice –
a study of felling notifications in Västmanland county*

LOUISE KVALE STRANDBERG

MAJA LILJA

Examensarbete i skogshushållning, 15 hp

Serienamn: Examensarbete /SLU, Skogsmästarprogrammet 2026:26

SLU-Skogsmästarskolan

Box 43

739 21 SKINNSKATTEBERG

Tel: 0222-349 50

Artskyddsärenden i praktiken – en studie av avverkningsanmälningar i Västmanlands län

Species protection cases in practice –
a study of felling notifications in Västmanland county

Louise Kvale Strandberg

Maja Lilja

Handledare: Tommy Abrahamsson, SLU Skogsmästarskolan

Examinator: Staffan Stenhag, SLU Skogsmästarskolan

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Självständigt arbete (examensarbete) med nivå och fördjupning G2E med möjlighet att erhålla kandidat- och yrkesexamen

Kurstitel: Kandidatarbete i Skogshushållning

Kursansvarig institution: Skogsmästarskolan

Kurskod: EX0938

Program/utbildning: Skogsmästarprogrammet

Utgivningsort: Skinnskatteberg

Utgivningsår: 2026

Omslagsbild: Skärmbild från Skogsmonitors karttjänst på ett avverkningsanmält område. Källa: Skogsmonitor.se

Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Serietitel: Examensarbete/SLU, Skogsmästarprogrammet

Delnummer i serien: 2026:26

Nyckelord: Skogsstyrelsen, Biologisk mångfald, Formella beslut

Sveriges lantbruksuniversitet
Skogsvetenskapliga fakulteten
Skogsmästarskolan

Sammanfattning

I syfte att analysera i vilken utsträckning avverkningsanmälningar leder till formella beslut från Skogsstyrelsen har en studie genomförts som ett examensarbete vid SLU Skogsmästarskolan.

Studien genomfördes som en dokumentstudie där avverkningsärenden med formella beslut i Västmanlands län analyserades. Beslutsunderlag, tillämpade lagrum och handlägningsprocesser granskades. Fältstudier genomfördes även i utvalda objekt för att bedöma naturvärden och förekomst av skyddsvärda arter.

Resultatet visade att mindre än en procent av de inkomna avverkningsanmälningarna i länet ledde till formella beslut. Samtliga studerade beslut hade koppling till naturvärden eller skyddade arter och utgjordes främst av förelägganden. Besluten grundades huvudsakligen på miljöbalken. Fältstudierna visade att även produktionsskogar med måttliga naturvärden, baserade på Skogsbiologernas naturvärdesbedömning (Grönt Paraply 2016), kunde innehålla arter och strukturer som motiverade förelägganden.

Studien visar att det är relativt ovanligt att avverkningsärenden leder till beslut. I ärenden där naturvärden eller arter berörs kan det fattas beslut i form av både "föreläggande om försiktighetsåtgärd" och "totalt förbud mot avverkning" samt "förbud mot viss avverkning". Resultatet visar dock att förelägganden är det mest förekommande.

De beslut som studerades grundades huvudsakligen på miljöbalken (SFS 1998:808) samt artskyddsförordningen (SFS 2007:845), men även skogsvårdslagen (SFS 1979:429) kunde tillämpas.

Studien visar även att handläggningen av avverkningsanmälningar bygger på ett riskbaserat urval där vissa ärenden väljs ut för manuell handläggning och fördjupad utredning utifrån riskbedömning och tillgängliga resurser. De studerade ärendena visar att den fördjupade utredningen ofta omfattar bland annat fältbesök samt kommunikation mellan myndighet och markägare eller ideella organisationer innan beslut fattas.

Nyckelord: Skogsstyrelsen, Biologisk mångfald, Formella beslut

Abstract

The purpose of this study is to analyze the extent to which felling notifications leads to formal decisions from Skogsstyrelsen and investigate the types of decisions that are made and the legislation that is applied.

The study was conducted as a document analysis in which felling/logging notifications cases involving formal decisions in Västmanlands county were examined. Decision documents, applied legal provisions, and administrative procedures were reviewed. Field studies were also carried out in selected sites to assess nature values and the occurrence of protected species.

The result showed that less than one percent of submitted felling notifications resulted in formal decisions. All studied decisions were related to nature's values or protected species and primarily consisted of injunctions. The decisions were primarily based on the Swedish Environmental Code. The field studies showed that even production forests with moderate nature values could contain species and structural features that justified injunctions.

The study shows that it is relatively uncommon for felling notification cases to result in formal decisions. In cases involving nature values or protected species, decisions can be made in the form of “injunctions regarding precautionary measures”, “total prohibition against felling” or “prohibition against certain felling”. However, the results showed that injunctions were the most common form of decision.

The decision examined in the study were primarily based on the Swedish Environmental Code (1998:808) and the Species Protection Ordinance (2007:845), although the Forestry Act (1979:429) could also be applied.

The study also demonstrates that the processing of felling notifications is based on a risk-based selection system in which certain cases are chosen for manual handling and more detailed investigation based on risk assessment and available resources. The studied cases showed that these investigations often included field visits as well as communication between the authority, landowners and non-profit associations before decisions were made.

Keywords: Skogsstyrelsen, Biodiversity, Formal decisions

Innehåll

1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 TIDIGARE FORSKNING	1
1.3 PROBLEMBESKRIVNING	2
1.4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
2. MATERIAL OCH METOD	4
2.1 DATAMATERIAL	4
2.2 DATAINSAMLING	4
2.2.1 NATURVÄRDESBEDÖMNING	5
2.3 ANALYMETOD	6
2.3.1 UTREDNING AV LAGRUM	6
2.4 SKOGSSTYRELSENS UTREDNING AV AVVERKNINGSANMÄLNINGAR	10
2.4.1 GENERELL UTREDNINGSMETODIK	10
2.4.2 UTREDNINGSMETODIK FÖR ÄRENDEN SOM RÖR ANMÄLAN FÖR SAMRÅD ENLIGT 12 KAP. 6 § MB	12
3. RESULTAT	16
3.1 DATAANALYS	16
3.2 TILLÄMPNING AV LAGRUM	16
3.3 FÄLTSTUDIE	17
3.3.1 OMRÅDE A	17
3.3.2 OMRÅDE B	18
3.3.3 OMRÅDE C	19
3.3.4 OMRÅDE D	20
3.3.5 OMRÅDE E	21
3.4 NATURVÄRDESBEDÖMNING	22
4. DISKUSSION	24
4.1 HUVUDRESULTAT	24
4.2 JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE FORSKNING	24
4.3 TOLKNING AV RESULTAT	25
4.4 STUDIENS STYRKOR OCH SVAGHETER	26
4.5 FRAMTIDA FORSKNING	27
4.6 SLUTSATS	27
REFERENSER	29

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Skogsbruket utgör en central del av Sveriges markanvändning och har stor betydelse för såväl ekonomi som samhällsutveckling. För export av sågade trävaror, papper och massa är Sverige ett av de högst rankade länderna i världen (Skogsindustrierna 2025). Under 2024 sysselsatte skogsbruket och skogsindustrierna tillsammans lite drygt 80 000 personer i Sverige (Skogsstyrelsen u.å.b).

Samtidigt har skogen en avgörande roll för bevarandet av biologisk mångfald. Med små åtgärder, som exempelvis bevarande av död ved och bevarande av kantzoner intill vattendrag, kan man i skogen bidra till en större variation av livsmiljöer, gener och arter. Detta leder i sin tur att skogen blir mer motståndskraftig mot bland annat klimatförändringar och skadedjur (Skogskunskap 2025). Enligt 1 § skogsvårdslagen (SFS 1979:429) ska skogen brukas på ett sätt som kombinerar produktionsmål med hänsyn till miljö- och naturvärden. Denna avvägning har under senare år fått ökad uppmärksamhet, inte minst i relation till artskydd och bevarandefrågor (SFS 1979:429).

För att möjliggöra tillsyn och uppföljning av skogsbruksåtgärder är slutavverkning på arealer större än 0,5 ha anmälningspliktig till Skogsstyrelsen (Skogsstyrelsen u.å.a). Avverkningsanmälan utgör ett centralt verktyg i myndighetens arbete och syftar till att ge underlag för bedömningar av planerade åtgärder samt behov av särskild hänsyn. Systemet bygger i stor utsträckning på att markägaren i förväg redovisar sina planer, medan Skogsstyrelsens granskning sker utifrån tillgängliga uppgifter och resurser (Skogsstyrelsen u.å.a). För att avverkningsanmälan skall vara giltig krävs det bland annat att det i anmälan finns med en karta över området, samt en beskrivning av vilken hänsyn som planeras att tas till natur- och kulturmiljövärden (Skogsstyrelsen u.å.a). När en komplett anmälan kommit in till myndigheten, får avverkningen börja först när sex veckor har passerat. Då myndigheten har tagit emot en giltig anmälan, publiceras även yttergränserna till området i Skogsstyrelsens karttjänster Skogliga grunddata samt geodataportalen. Syftet med detta är att det ska finnas korrekt information som bolag inom skogsnäringen, andra myndigheter och liknande, på ett säkert sätt ska kunna ta del av (Skogsstyrelsen u.å.a).

1.2 Tidigare forskning

Tidigare forskning visar att intensivt skogsbruk och kalavverkning är ett hot mot biologisk mångfald i boreala skogar. Kortessalmi et al. (2025) undersökte avverkning i skogar med höga naturvärden i Finland och kom fram till att avverkning fortfarande sker i biologiskt värdefulla skogar utanför skyddade områden, oavsett deras biodiversitetsvärde. Författarna menar att det är viktigt att följa upp hur mycket avverkning som sker i skogar med höga naturvärden för att kunna bedöma om dagens naturvårdsåtgärder är tillräckliga (Kortessalmi et al. 2025).

Forskning visar också att det finns skillnader mellan de mål som finns inom svensk skogspolitik och hur naturvårdsarbetet fungerar i praktiken. Angelstam et al. (2023) menar att skogspolitiken bygger på mål om att bevara biologisk mångfald och på att skapa en fungerande grön infrastruktur. Trots detta visar studien att de faktiska naturvårdsresultaten ofta är otillräckliga i praktiken. Studien visar också att ett intensivt skogsbruk och brister i planering samt genomförande påverkar möjligheterna att nå miljömålen negativt. Författarna menar att mängden skyddad skog och frivilligt avsatt skog är för liten samt att skogarnas ekologiska kvalitet samt konnektivitet är bristfällig (Angelstam et al. 2023).

Gustafsson et al. (2025) undersökte betydelsen av kontinuitetsskogar i boreala produktionsskogar i Sverige. Resultatet visade att artrikedomen av epifytiska(barklevande) lavar ökade i yngre produktionsskogar när andelen kontinuitetsskog i landskapet var högre. Studien visar även att äldre kontinuitetsskogar är viktiga för naturvärdesarter samt fungerar som spridningskällor för biologisk mångfald i brukade skogslandskap. Författarna menar därför att bevarandet för kontinuitetsskogar är viktigt för att upprätthålla den biologiska mångfalden i boreala skogar (Gustafsson et al. 2025).

1.3 Problembeskrivning

I det svenska skogsbruket finns en lagstadgad skyldighet att ta likvärdig hänsyn till naturvärden och produktionsvärden i samband med avverkning, detta enligt 1 § skogsvårdslagen (SFS 1979:429). Samtidigt bygger systemet för avverkningsanmälningar i stor utsträckning på att markägaren själv redovisar planerad hänsyn (Skogsstyrelsen 2024) medan Skogsstyrelsens möjlighet till uppföljning och ingripande är begränsad av resurser och prioriteringar (Skogsstyrelsen 2026).

Om en planerad åtgärd bedöms kunna skada naturmiljön har myndigheten möjlighet att förelägga om försiktighetsåtgärder eller i vissa fall förbjuda åtgärden (Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket 2026). Artskyddsbestämmelser som artskyddsförordningen innebär också att vissa arter och deras livsmiljöer inte får skadas eller störas, vilket kan påverka möjligheterna att genomföra skogsbruksåtgärder (Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket 2026). För den enskilde markägaren kan detta medföra ekonomiska konsekvenser samt påverka möjligheterna till långsiktig planering av skogsbruksåtgärder (LRF u.å.).

Trots myndighetens möjligheter att ingripa vid avverkningar som kan påverka naturmiljö, arter eller livsmiljöer negativt finns begränsad kunskap om i vilken utsträckning detta förekommer. Mot denna bakgrund blir det relevant att undersöka just hur ofta formella beslut fattas samt hur handlägningsprocessen för dessa ser ut.

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att analysera i vilken utsträckning avverkningsanmälningar leder till formella beslut från Skogsstyrelsen samt undersöka vilka typer av beslut som fattas och vilken lagstiftning som används.

Frågeställningar:

- Hur många avverkningsanmälningar leder till formella beslut?
- Vilka typer av beslut kan fattas i ärenden där naturvärden eller arter berörs?
- Vilka lagrum tillämpas vid beslutsfattande?
- Hur ser händelseförloppet ut från det att avverkningsanmälan kommit in till Skogsstyrelsen, till det att ett beslut har tagits.

2. Material och metod

2.1 Datamaterial

Huvudstudien baseras på material från Skogsstyrelsen som har begärts ut som allmänna handlingar via myndighetens registratur. Materialet omfattade uppgifter om antal inkomna avverkningsanmälningar samt antal ärenden där handläggning resulterat i formella beslut i Västmanlands län under åren 2024 och 2025. För de ärenden där formella beslut fattats, efterfrågades även information om beslutstyp, tillämpad lagstiftning samt eventuell koppling till naturvärden alternativt artförekomster i begäran.

Fältstudien bygger på fem avverkningsanmälningar som inkommit mellan åren 2022 och 2025 i Västmanlands län och som lett till formella beslut. För respektive ärende inhämtades avverkningsanmälan, beslut, geografisk position (SWEREF 99), tillämpad lagstiftning, berörd areal, samt motivering till beslutet. Materialet omfattade även tjänsteanteckningar från handläggningen, kartunderlag med markerade hänsynsytor samt uppgifter om eventuella viten.

Som komplement till det empiriska materialet studerades även Skogsstyrelsens handböcker *“Generell utredningsmetodik för avverkningsanmälningar”* samt *“Handläggning av ärenden som rör anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken”*. Även relevanta lagrum i skogsvårdslagen (SFS 1979:429), miljöbalken (SFS 1998:808) och artskyddsförordningen (SFS 2007:845) beaktades.

2.2 Datainsamling

Datamaterialet samlades in genom begäran av allmänna handlingar från Skogsstyrelsens registratur. Datainsamlingen genomfördes under våren 2026.

För fältstudien baserades urvalet av ärenden initialt på en sammanställning av samtliga ärenden i Västmanlands län mellan 2021 och 2025 som resulterat i formella beslut. Sammanställningen innehöll bland annat information om ärendenas status, där det varierade mellan “Avverkat”, “Avslutat”, “Beslutat” samt “Handläggning pågår”. Därutöver framgick även en kategorisering av ärendets innehåll genom en så kallad “tagg”, exempelvis “Kulturmiljö”, “Växter”, “Arthänsyn” och “Dikesrensning”.

Utifrån denna sammanställning genomfördes ett strategiskt urval av tio ärenden. Urvalet baserades på förekomst av artkoppling samt bedömningen att avverkning hade genomförts eller sannolikt genomförts, vilket möjliggjorde undersökning av hänsynsytor i fält. För de tio utvalda ärendena begärdes handlingar ut från Skogsstyrelsens registratur. Tio ärenden valdes initialt ut för att skapa ett bredare urvalsunderlag för de slutliga valet av fältobjekt.

Av dessa tio valdes slutligen fem ärenden ut för uppföljning i fält. Utlämningen av handlingarna dröjde vilket gjorde att Skogsmonitorns karttjänst fick användas för

att lokalisera objekten. Samtliga ärenden var dock ej sökbara i karttjänsten. Detta resulterade i att det slutliga urvalet baserades på tillgång till geografisk information i Skogsmonitors karttjänst samt objektens geografiska läge med Skinnskatteberg som utgångspunkt.

Eftersom samtliga handlingar inte fanns tillgängliga inför det första fältbesöket genomfördes besöket på objektet innan en fullständig genomgång av dokument kunde göras. På plats kunde dock hänsynsytan och orsaken till hänsynen relativt snabbt identifieras, ett rovfågelbo. Efter fältbesök genomfördes en kompletterande genomgång av då tillgängliga handlingar tillsammans med de anteckningar som upprättats i fält. Detta möjliggjorde en arbetsmetodik som bedömdes vara jämförbar med de övriga objekten där handlingar kunnat studeras innan besök. Detta första fältbesök utfördes med en veckas mellanrum till resterande fältbesök.

Då fältstudien fungerade som en kompletterande del i studien gjordes urvalet inte för att vara statistiskt representativt, utan för att ge möjlighet att närmare undersöka hur formella beslut och hänsynsytor kunde se ut i fält. Fältbesök genomfördes vid samtliga objekt under perioden 2026-04-16 till och med 2026-04-24. Transport skedde med bil då objekten var geografiskt spridda inom länet. För att lokalisera de aktuella områdena användes främst kartmaterial från Skogsmonitors kartsystem samt Skogliga grunddata.

För att analysera omfattningen av de hänsynsåtgärder som föreskrivits i de studerade områdena jämfördes den totala anmälda avverkningsarealen med de ytor som undantagits från skogsbruksåtgärder. Uppgifter om avverkningsareal, hänsynsytor och föreskrivna restriktioner hämtades från Skogsstyrelsens beslut med tillhörande kartmaterial.

Vid arbetet användes karttjänsterna Skogsmonitor och Skogsstyrelsens Skogliga grunddata parallellt. Skogsmonitor användes främst för att lokalisera de aktuella områdena genom sökning på Skogsstyrelsens ärendenummer medan Skogliga grunddata användes för digital arealmätning och avgränsning av hänsynsytor utifrån beslutshandlingarnas kartunderlag. Genom de digitala mätningarna kunde arealen för de undantagna ytorna uppskattas och relateras till respektive avverkningsområdes totala areal. I de fall ekonomiska uppgifter fanns tillgängliga i beslutshandlingarna användes detta för att uppskatta den ekonomiska påverkan av hänsynsåtgärderna.

För att komplettera analysen genomfördes fältbesök på samtliga områden. Vid dessa besök gjordes okulära bedömningar av hänsynsyternas omfattning, placering och avgränsning i förhållande till omkringliggande bestånd. Observationerna användes för att jämföra beslutad hänsyn med faktisk hänsyn i fält samt för att identifiera naturvärden som inte framgick tydligt i handlingarna, exempelvis rovfågelbo.

2.2.1 Naturvärdesbedömning

Vid fältbesöken genomfördes naturvärdesbedömningar enligt Skogsbiologernas metodik för naturvårdsbedömning (Grönt paraply 2016). Bedömningen utfördes med hjälp av en standardiserad blankett där ett antal biologiska strukturer och

miljöfaktorer systematiskt bedöms i fält. Blanketten är uppbyggd av frågor och kriterier som besvaras genom att bedömaren kryssar i ja eller nej, där varje positivt svar ger en poäng. Frågorna omfattar bland annat förekomst av äldre träd, död ved, lövinslag, hydrologiska förhållanden, topografi och andra strukturer som är betydelsefulla för biologisk mångfald.

Blanketten är vidare indelad i olika biotopgrupper beroende på skogstyp och störningsdynamik. I studien förekom biotopgrupperna Ot, S och K. Ot avser ofta eller omfattande brandstörda tallskogsmiljöer, S avser sällan eller småskaligt störda granskogs- och sumpskogsmiljöer, medan K avser skogar präglade av kulturlandskap och tidigare markanvändning. Utöver poängsättning noterades även observerade arter, kulturmiljöspår samt förslag på hänsyn eller skötselåtgärder i anslutning till respektive objekt (Grönt paraply 2016).

2.3 Analysmetod

Det insamlade materialet strukturerades och analyserades på en dator i programmet Microsoft Excel. Antalet avverkningsanmälningar och antalet formella beslut sammanställdes för respektive år. Andelen avverkningsanmälningar som resulterade i formella beslut beräknades i procent. Besluten kategoriserades utifrån beslutstyp samt tillämpad lagstiftning och sammanställdes i tabellform.

I fält undersöktes området och miljön dokumenterades genom anteckningar och fotografier. Hänsynsytor markerade i kartunderlag från ärendehandlingar identifierades på plats. Inom dessa ytor genomfördes en naturvärdesbedömning med hjälp av Skogsbiologernas blankett. Även orsak till beslut, exempelvis förekomst av knärot (*Goodyera repens*) eller rovfågelbo, lokaliserades.

2.3.1 Utredning av lagrum

För att undersöka vilka rättsliga grunder som låg till grund för de studerade hänsynsåtgärderna genomfördes en genomgång av Skogsstyrelsens beslutshandlingar och tillhörande lagrum. Fokus låg på Miljöbalken, Artskyddsförordningen samt Skogsvårdslagen som hänvisades till i respektive ärende.

Lagrummen sammanställdes för att identifiera vilka typer av hänsynsåtgärder som kopplades till olika naturvärden och artförekomster. Utöver beslutshandlingarna studerades även lagtexternas innehåll för att skapa förståelse för hur bestämmelserna tillämpades praktiskt inom de aktuella ärendena.

Utöver de lagrum som direkt aktualiserades i de studerade ärendena inkluderades även en mer övergripande genomgång av centrala bestämmelser inom 7 kap. Miljöbalken. Syftet med detta var att skapa en bredare förståelse för det rättsliga ramverk som omger naturvård, områdesskydd och artskydd inom skogsbruket. Flera av bestämmelserna är nära kopplade till den praktiska tillämpningen av hänsynsåtgärder och utgör en viktig del av hur beslutsfattningen går till.

Genomgången av lagrummen syftar därför inte enbart till att beskriva de specifika beslut som studerats utan även till att sätta in ärendena i ett större juridiskt sammanhang och tydliggöra hur olika former av naturhänsyn regleras inom svensk miljölagstiftning.

Förklaring av Artskyddsförordningen 8 §:

Enligt 8 § Artskyddsförordningen (SFS 2007:845) är det förbjudet att plocka, gräva upp, skada eller på annat sätt ta bort vissa särskilt skyddade vilt levande växtarter som anges i förordningens Bilaga 2. Förbudet omfattar även växternas frön och andra delar, i den omfattning som anges i bilagan (SFS 2007:845).

Förklaring av 26 kap. 9 § miljöbalken:

Enligt 26 kap. 9 § miljöbalken (SFS 1998:808) har tillsynsmyndigheten rätt att i enskilda fall meddela de förelägganden och förbud som krävs för att säkerställa att gällande miljöbestämmelser följs. Bestämmelsen fungerar som ett tillsynsverktyg och används för att ingripa när exempelvis artskyddsregler överträds eller riskerar att överträdas. Förelägganden och förbud får som huvudregel inte inskränka rättskraftiga tillståndsbeslut, men undantag medges i situationer där åtgärder är brådskande och nödvändiga för att förhindra allvarlig miljöskada, samt i vissa fall avseende säkerhetshöjande åtgärder. Vidare innehåller bestämmelsen särskilda begränsningar bland annat gällande möjligheten att reglera vissa utsläpp inom tillståndspliktiga system samt ingripande mot omgivningsbuller, där sådana åtgärder endast får vidtas under särskilda förutsättningar (SFS 1998:808).

Förklaring av 12 kap. 6 § miljöbalken:

Enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808) ska samråd genomföras innan en verksamhet eller åtgärd som kan komma att förändra naturmiljön väsentligt påbörjas, förutsatt att åtgärden inte redan omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser. Bestämmelsen syftar till att möjliggöra en tidig kontroll från tillsynsmyndigheten, vanligtvis länsstyrelsen, och ger denna möjlighet att föreskriva skyddsåtgärder eller i vissa fall förbjuda verksamheten. Vidare stadgas att verksamheten som huvudregel inte får påbörjas förrän sex veckor efter att anmälan inkommit, vilket ger myndigheten tid att bedöma åtgärdens påverkan på naturmiljön (SFS 1998:808).

Skogsvårdslagen 30 §

Enligt 30 § i Skogsvårdslagen (SFS 1979:429) kan regeringen eller utsedd myndighet utfärda föreskrifter om vilken hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skogsskötsel. Detta omfattar bland annat hyggens storlek och placering, beståndsanläggning, kvarlämnande av träd och trädsamlingar, gödsling, dikning samt skogsbilvägars sträckning. Lagen ger även möjlighet att föreskriva åtgärder om föreskrifterna inte har följts. Samtidigt begränsas befogenheten så att föreskrifterna inte får vara så ingripande att de avsevärt försvårar pågående markanvändning. Syftet är att säkerställa en balans mellan skogsbrukets produktionsmål och bevarandet av ekologiska och kulturhistoriska värden (SFS 1979:429).

Vad handlar 7 kapitlet miljöbalken om:

7 kap. miljöbalken reglerar områdesskydd och utgör det centrala rättsliga ramverket för skydd av särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer i Sverige. Kapitlet omfattar bland annat bestämmelser om nationalparker, naturreservat, kulturreservat, naturminnen, strandskydd, vattenskyddsområden samt Natura 2000-områden. Det anger även förutsättningarna för att besluta om skydd, vilka restriktioner som kan införas samt hur avvägningen mellan allmänna bevarandeintressen och enskild markanvändning ska göras. Syftet är att säkerställa långsiktigt bevarande av biologisk mångfald, ekosystemtjänster och kulturmiljövärden.

Miljöbalken 7 kap. 8 §

Enligt 7 kap. 8 § miljöbalken (SFS 1998:808) får beslut om bildande eller ändring av naturreservat inte strida mot gällande detaljplaner eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen. Bestämmelsen syftar till att säkerställa samordning mellan naturvård och fysisk planering. Mindre avvikelser tillåts dock, förutsatt att dessa inte motverkar syftet med planen eller bestämmelserna (SFS 1998:808).

Miljöbalken 7 kap. 9 §

Enligt 7 kap. 9 § miljöbalken (SFS 1998:808) kan mark- eller vattenområden förklaras som kulturreservat i syfte att bevara kulturpräglade landskap med särskilda kulturhistoriska värden. Bestämmelsen innebär att motsvarande regler som gäller för naturreservat tillämpas, vilket möjliggör föreskrifter och begränsningar av markanvändningen. Kulturreservat kan inrättas även i områden som redan omfattas av andra former av kulturhistoriskt skydd, såsom byggnadsminnen eller fornlämningar. Vid beslut om kulturreservat ska även bestämmelser om bland annat hänsyn till detaljplaner beaktas (SFS 1998:808).

Miljöbalken 7 kap. 17 §

Enligt 7 kap. 17 § miljöbalken (SFS 1998:808) kan regeringen eller utsedd myndighet meddela föreskrifter om undantag från strandskyddets förbud för vissa kompletteringsåtgärder till en huvudbyggnad. Sådana åtgärder får vidtas inom 15 meter från huvudbyggnaden, dock inte närmare strandlinjen än 25 meter, och förutsatt att de sker inom en fastställd tomtplats enligt ett dispensbeslut. Bestämmelsen syftar till att möjliggöra mindre åtgärder i anslutning till befintlig bebyggelse utan att strandskyddets syften åsidosätts (SFS 1998:808).

Förklaring av 7 kap. 19 § miljöbalken:

Enligt 7 kap. 19 § miljöbalken (SFS 1998:808) kan regeringen besluta om att ett större mark- eller vattenområde ska klassas som ett miljöskyddsområde, om det finns behov av särskilda föreskrifter på grund av föroreningar eller andra förhållanden som medför att gällande miljökvalitetsnormer inte uppfylls (SFS 1998:808).

Miljöbalken 7 kap. 21 §

Enligt 7 kap. 21 § miljöbalken (SFS 1998:808) kan ett mark- eller vattenområde beslutas som vattenskyddsområde av länsstyrelsen eller kommunen. Syftet är att skydda grund- eller ytvatten som används, eller kan komma att användas, som vattentäkt. Skyddet införs för att säkerställa att drickvattenresurser inte förorenas eller påverkas negativt (SFS 1998:808).

Miljöbalken 7 kap. 22 §

Enligt 7 kap. 22 § miljöbalken (SFS 1998:808) får Länsstyrelsen eller kommunen meddela föreskrifter om inskränkningar i markanvändningen inom ett vattenskyddsområde, i den omfattning som krävs för att skydda vattenresursens syfte som vattentäkt. Myndigheten kan även besluta om praktiska skyddsåtgärder såsom skyltning eller stängsel samt i vissa fall ta mark i anspråk för detta. Föreskrifterna gäller omedelbart även om de överklagas. Det finns också möjlighet att medge dispens från föreskrifterna om särskilda skäl föreligger samt att delegera vissa undantagsbeslut till kommunal nämnd (SFS 1998:808).

Miljöbalken 7 kap. 24 §

Enligt 7 kap. 24 § miljöbalken (SFS 1998:808) får Länsstyrelsen eller kommunen besluta om tillfälliga förbud när en fråga har väckts om att ett område ska skyddas som exempelvis naturreservat, kulturresevat, naturminne eller vattenskyddsområde. Förbudet innebär att åtgärder som kan strida mot det planerade skyddets syfte inte får genomföras utan tillstånd. Förbudet gäller under en begränsad tid. Syftet är att förhindra att områdets värden skadas innan ett permanent skyddsbeslut har fattats. Förbudet gäller omedelbart även om det kan överklagas och kan förlängas under vissa förutsättningar (SFS 1998:808).

Miljöbalken 7 kap. 25 §

Enligt 7 kap. 25 § miljöbalken (SFS 1998:808) ska vid beslut om områdesskydd enligt kapitlet även enskilda intressen beaktas. Det innebär att inskränkningar i mark- eller vattenanvändning inte får vara mer långtgående än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med skyddet. Bestämmelsen uttrycker en proportionalitetsprincip där allmänna skyddsintressen ska vägas mot enskildas rätt att nyttja sin egendom (SFS 1998:808).

Miljöbalken 7 kap. 28 §

Bestämmelserna reglerar skydd av Natura 2000-områden och andra särskilda skyddsvärda naturområden enligt EU-rätt. Regeringen kan förklara ett område som särskilt skyddat om det är viktigt för bevarandet av vilda fåglar eller naturtyper enligt EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektivet, och kan även upphäva skyddet om naturvärdena inte längre motiverar det. För verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka ett sådant område krävs tillstånd, såvida de inte är direkt kopplade till områdets skötsel eller förvaltning. Tillstånd får endast ges om åtgärden inte skadar de skyddade livsmiljöerna eller medför betydande störning av de arter som skyddet avser, varken enskilt eller i kombination med andra projekt. Bestämmelserna innebär därmed ett starkt förebyggande skydd för att säkerställa bevarandet av biologisk mångfald inom särskilt utpekade områden.

2.4 Skogsstyrelsens utredning av avverkningsanmälningar

2.4.1 Generell utredningsmetodik

Enligt förvaltningslagen har Skogsstyrelsen som tillsynsmyndighet ansvar att utreda ärenden som inkommer till dem (SFS 2017:900). Myndighetens mål med utredningen är att inhämta tillräckligt med bakgrundsfakta för deras ståndpunkt i den slutgiltiga hanteringen av ärendet (Skogsstyrelsen 2024).

Urval

För att på ett effektivt sätt kunna hantera samtliga avverkningsanmälningar som kommer in till Skogsstyrelsen, prioriteras ärenden för manuell handläggning där risken för regelöverträdelser är som störst. Prioriteringen sker i ett digitalt urval som bygger på bland annat en GIS-analys av åtgärden samt av området (Skogsstyrelsen 2025b).

Inledande utredning

Utredningen av ett ärende inleds enligt Skogsstyrelsens handbok (Skogsstyrelsen 2024) när en anmälan valts ut för manuell handläggning, samt innehåller de uppgifter som krävs enligt gällande regler. I detta skede görs en övergripande bedömning av ärendet samt en kontroll av dess formella förutsättningar. De formella förutsättningarna som kontrolleras är bland annat om ärendet ska handläggas av Skogsstyrelsen eller av annan myndighet och vem som är lagfaren ägare (Skogsstyrelsen 2024).

Huvudutredning

Huvudutredningen görs i första hand på kontoret där redan befintligt material, bland annat uppgifter i anmälan och från kartor, undersöks för att få en helhetsbild. Enligt Skogsstyrelsen bör alltid eventuella uppgifter från Artportalen även kontrolleras mot ärendet i denna fas (Skogsstyrelsen 2024). Registrerade fynd kan kräva vidare utredning där uppgifter kan kvalitetssäkras genom kontakt med uppgiftslämnare samt få fortsatt handläggning enligt riktlinjer för artskyddsärenden (Skogsstyrelsen 2024).

Vidare bedöms enligt handboken, i varje enskilt ärende, både angelägenheten och möjligheten att få mer information från markägare. Finns det miljöer som kan påverkas negativt av åtgärden eller otydligheter i anmälan, kan handläggare efterfråga uppgifter om planerad hänsyn och förtydligande (Skogsstyrelsen 2024).

I handboken kan man vidare läsa att om det finns tecken på att området kan vara aktuellt för formellt skydd som naturreservat eller liknande, kan ärendet behöva stämmas av med områdesskyddsprocessen (Skogsstyrelsen 2024).

När handläggare studerat anmälan samt underlag, görs en bedömning om den hänsyn som angetts i anmälan är tillfredsställande och i nivå med vad Skogsstyrelsen kan kräva utan att överskrida intrångsbegränsningen (Skogsstyrelsen 2024).

Är bedömningen av handläggare att planerad hänsyn och skyddsåtgärder är tillräckliga bör utredningen enligt Skogsstyrelsens handbok avslutas. Handlar det dock om ett artskyddsärende bör utredningen tas vidare till det att ett beslut tagits. Vidare ska en bedömning göras för behovet av fältbesök (Skogsstyrelsen 2024).

Fältutredning

Innan själva fältbesöket beskriver handboken att det genomförs ytterligare avstämningar om vem som är mest lämplig för utförandet, eventuellt material samt metod (Skogsstyrelsen 2024). Skogsstyrelsens generella mål är att på samma ärende minimera antalet fältbesök. Vidare kontrolleras virkesvolym i skogliga grunddata och det görs en uppskattning om aktuell markanvändning försvåras väsentligt inom intrångsgräns. Skogsstyrelsen meddelar markägare vid behov när fältbesök kommer att ske, om detta görs dock en bedömning om i varje enskilt fall (Skogsstyrelsen 2024).

Ute i fält undersöks de värden, alternativt områden, som i förhand ansetts vara intressanta. Resterande bör enligt handboken granskas översiktligt. Uppgifter som kan komma att bli av betydelse för ärendets utgång, noteras löpande. Om det kan bli aktuellt att förbjuda viss avverkning, uppskattas virkesvolym och stäms av mot skogliga grunddata. Vid sannolikt beslut om förbud, görs markeringar i fält (Skogsstyrelsen 2024).

Enligt 30 § skogsvårdslagen (SFS 1979:429) får föreskrifter ej utformas på ett sätt som innebär att den aktuella markanvändningen försvåras i avsevärd omfattning, detta benämns som intrångsbegränsning. Vid beslut om hänsyn där hänsynen inte rymms inom intrångsbegränsningen görs primärt en detaljerad okulär bedömning av de olika värdena. Värdena prioriteras och en bedömning görs av vilka delar som bör sparas. Sist görs en mer fördjupad utredning och redogörelse för det mest prioriterade området för underlag för eventuellt beslut (Skogsstyrelsen 2024).

Intermistiska beslut

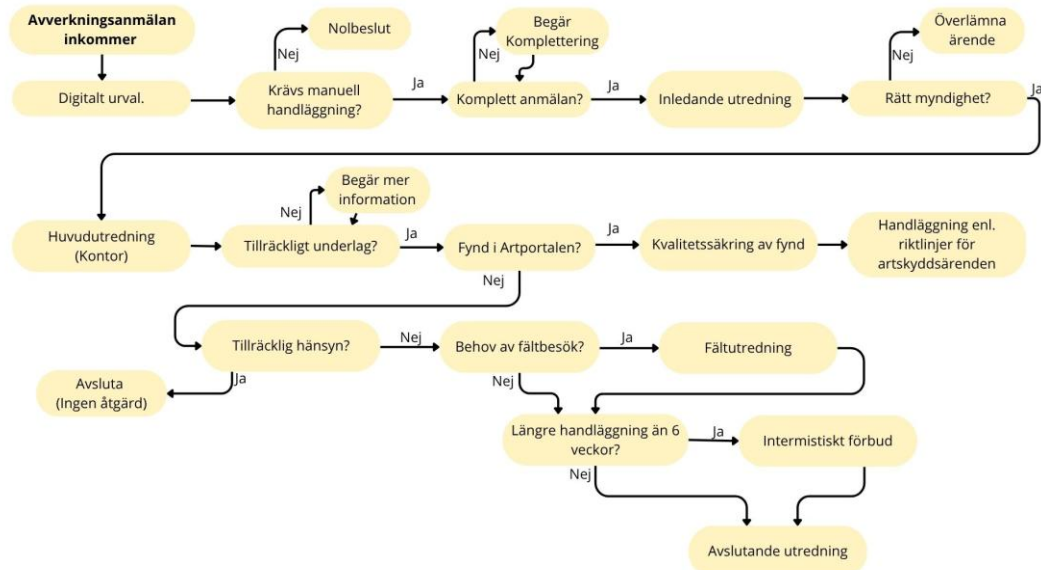
Som tidigare nämnts ska Skogsstyrelsens handläggning av en avverkningsanmälan enligt standard, vara klar inom 6 veckor. I vissa fall tar utredningen av ett ärende däremot längre tid och för att säkerställa att avverkning ej påbörjas kan Skogsstyrelsen utfärda ett tillfälligt förbud, ett så kallat intermistiskt beslut (Skogsstyrelsen 2024).

Avslutande utredning

I den sista delen av utredningen skall allt underlag samt tjänsteanteckningar, som kan komma att bli av betydelse för myndighetens ställningstagande, sammanställas samt dokumenteras (Skogsstyrelsen 2024).

Dokumentation

En myndighet som får uppgifter på annat sätt än genom en handling ska enligt 27 § förvaltningslagen (SKS 2017:900) omgående dokumentera dem. Detta gäller för uppgifter som kan komma att bli betydande för ställningstagandet i ett ärende. Tjänsteanteckningar skall göras för att vägen till ett beslut ska kunna följas av både berörda parter samt utomstående (Skogsstyrelsen 2024).

Figur 1. Figuren visar ett flödesschema över Skogsstyrelsens generella utredningsmetodik som konstruerats utifrån myndighetens handbok (Skogsstyrelsen 2024).

2.4.2 Utredningsmetodik för ärenden som rör anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § MB

I 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808) står det bland annat att anmälan för samråd skall göras om en verksamhet skulle kunna riskera att väsentligt ändra naturmiljön. I Naturvårdsverkets allmänna råd nämner de att vid bedömningen av vad som ska anses vara en väsentlig ändring av naturmiljön, bör man beakta det berörda områdets särdrag och känslighet samt den aktuella åtgärden (NFS 2001:15, s. 2). I förordning om anmälan för samråd (SFS1998:904) kan man läsa att den som enligt bestämmelser, har meddelat Skogsstyrelsen om att avverkning ska ske på dennes mark, ska anses för avverkningen ha gjort en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808).

Inledande bedömning

När en anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808) kommer in för handläggning till Skogsstyrelsen ska myndigheten alltså ta ställning till om åtgärden kan innebära en väsentlig förändring av naturmiljön. Denna översiktliga bedömning, baserat på tillgänglig information, avgör om en vidare utredning behövs eller om påverkan är begränsad och ärendet kan avslutas utan ytterligare åtgärder (Skogsstyrelsen 2025a). Ansvarig handläggare bör enligt handboken granska anmälan från alla synpunkter och beakta samtliga regelverk som Skogsstyrelsen har tillsynsansvar över. Myndigheten har ansvar över att hantera skogsvårdslagen parallellt med miljöbalken (Skogsstyrelsen 2025a).

Fördjupad utredning

Vid indikationer av påverkan på naturmiljön ska ärendet utredas vidare. Det kan innebära att myndigheten samlar in ytterligare information, exempelvis genom kartmaterial, artuppgifter eller kontakter med berörda aktörer.

I vissa fall kan samråd ske med andra myndigheter eller intressenter (Skogsstyrelsen 2025a).

En viktig del av processen är dialog med den som skickat in anmälan. Genom kommunikation kan åtgärder justeras så att negativ påverkan minskar eller undviks (Skogsstyrelsen 2025a).

En tillsynsmyndighet får enligt 26 kap. 21 § miljöbalken (SFS 1998:808) förelägga markägaren att lämna de handlingar som är nödvändiga för tillsynen. Konsekvenserna för att ett föreläggande inte följs kan vara att Skogsstyrelsen beslutar i ärendet på de underlag som finns till hands och skulle det inte vara tillräckligt kan det leda till att åtgärden förbjuds på grund av försiktighetsprincipen i 2 kap 3 § miljöbalken, med stöd av 26 kap 9 § miljöbalken (Skogsstyrelsen 2025a).

Ställningstagande och beslut

Skogsstyrelsen innehar det huvudsakliga ansvaret när det ska bedömas om utredningen i ett ärende är klar. När de anser att underlaget är tillräckligt, görs ett ställningstagande till om den planerade åtgärden kan genomföras eller om den behöver begränsas (Skogsstyrelsen 2025a).

I ärenden som handläggs enligt miljöbalken kan Skogsstyrelsen, efter att ha inhämtat information med stöd av denna lag, välja att avsluta ärendet med beslut antingen enligt miljöbalken eller skogsvårdslagen. När det gäller åtgärder som krävs för att uppfylla artskyddsförordningen fattas beslut dock alltid med stöd av miljöbalken (Skogsstyrelsen 2025a).

För övrig miljöhänsyn, som inte direkt rör skyddade arter, ska beslut i första hand grundas på skogsvårdslagen. Även i dessa fall behöver bedömningen kunna motiveras utifrån miljöbalkens allmänna hänsynsregler, eftersom myndigheten samtidigt tar ställning till att inte besluta om förbud eller föreläggande med stöd av miljöbalken (Skogsstyrelsen 2025a).

Ärenden som uttryckligen anmälts för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808) avgörs normalt med stöd av miljöbalken. Det kan dock förekomma att ärendet, efter utredning, i stället avslutas enligt skogsvårdslagen, exempelvis när den nödvändiga hänsynen bättre ryms inom de mer detaljerade bestämmelserna i skogsvårdslagstiftningen (Skogsstyrelsen 2025a).

Skogsstyrelsen kan, beroende på omständigheterna i det enskilda ärendet, fatta beslut om förelägganden eller förbud med stöd av miljöbalken. Sådana beslut används när det finns risk för skada på naturmiljön och ytterligare åtgärder krävs (Skogsstyrelsen 2025a).

Ärenden som handlagts manuellt avslutas ofta med ett formellt beslut, men det förekommer även att ärenden avslutas utan ingripande. Val av lagstiftning beror bland annat på vilken typ av hänsyn som är aktuell, där artskydd alltid hanteras enligt miljöbalken. I vissa fall kan beslut fattas med stöd av både miljöbalken och skogsvårdslagen (Skogsstyrelsen 2025a).

Inför beslut ska allt relevant underlag kommuniceras med berörda parter. Detta gäller särskilt material som har betydelse för utgången i ärendet. Kommunikation sker med samtliga fastighetsägare eller deras ombud (Skogsstyrelsen 2025a).

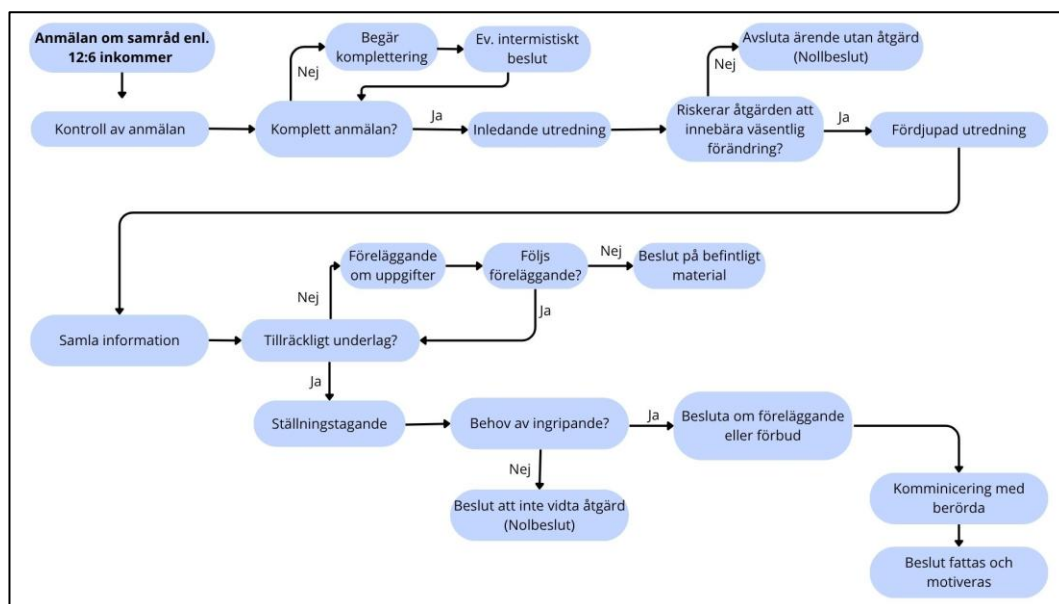
Beslut ska vara tydliga, motiverade och riktas till berörda parter. Det ska framgå hur frågan om fridlysta arter har bedömts, även när sådana arter inte påverkas (Skogsstyrelsen 2025a).

Om beslut grundas på både miljöbalken och skogsvårdslagen ska detta särskiljas i beslutet, eftersom olika regler gäller för överklagande. Det ska även tydligt framgå vilka frågor som har prövats och vilka som inte har behandlats (Skogsstyrelsen 2025a).

Om beslut inte fattas

Om Skogsstyrelsen bedömer att inga åtgärder behövs kan ärendet avslutas med ett så kallat "nollbeslut", där myndigheten redovisar sin bedömning utan att ingrip (Skogsstyrelsen 2025a).

Även i dessa fall ska påverkan på fridlysta arter alltid ha utretts och dokumenterats. Ett sådant beslut kan överklagas, trots att det inte innehåller något faktiskt ingripande (Skogsstyrelsen 2025a).

Figur 2. Figuren visar ett flödesschema över Skogsstyrelsens handläggning av ärenden som rör anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken konstruerad utifrån handbok (Skogsstyrelsen 2025a).

3. Resultat

3.1 Dataanalys

Insamlade data visar att i Västmanlands län år 2024 kom det in 1248 avverkningsanmälningar in till Skogsstyrelsen, varav fyra ledde till ett formellt beslut (0,32%). Motsvarande siffror för år 2025 var 1069 avverkningsanmälningar och fem av dessa ärenden ledde till ett formellt beslut (0,47%). Samtliga av dessa beslut var förelägganden och av ärendena som kom in 2024 var det 3/4 av föreläggandena som beslutades enligt 12 kap. 6 § miljöbalken och 1/4 som beslutades enligt 26 kap. 9 § miljöbalken (SFS 1998:808). År 2025 var det 2/5 av de formella besluten som beslutades enligt 12 kap. 6 § miljöbalken och 3/5 som beslutades enligt 26 kap. 9 § miljöbalken. Samtliga av de formella besluten som togs under de två åren som undersökts beslutades enligt Skogsstyrelsens utdragslista enligt miljöbalken och hade koppling till arter på varierande vis.

Tabell 1. Tabellen föreställer en sammanställning av samtliga ärenden som lett till formella beslut under åren 2024 och 2025 i Västmanlands län. I samtliga fall var beslutstypen föreläggande och alla ärenden hade artkoppling.

Nr	År	Lagstiftning	Artkoppling
1	2024	12 kap 6 § miljöbalken	Arthänsyn 7 kap. 19 § MB
2	2024	12 kap 6 § miljöbalken	Artskydd 12 kap. 6 § MB
3	2024	12 kap 6 § miljöbalken	Artskydd 12 kap. 6 § MB
4	2024	26 kap. 9 § miljöbalken	Artskydd 12 kap. 6 § MB
5	2025	26 kap. 9 § miljöbalken	Växter 8 § ASF
6	2025	26 kap. 9 § miljöbalken	Växter 8 § ASF
7	2025	12 kap 6 § miljöbalken	Växter 8 §, Fåglar 4 § ASF
8	2025	12 kap 6 § miljöbalken	Arthänsyn 7 kap. 19 § MB, Fåglar 4 § ASF
9	2025	26 kap. 9 § miljöbalken	Växter 8 § ASF

3.2 Tillämpning av lagrum

Nedan utreds och presenteras vilka lagrum som tillämpats för de formella besluten i de fältstuderade objekten.

Område A

Ärendet omfattar både arthänsyn enligt 7 kap. 19 § miljöbalken (SFS 1998:808) och artskydd, vilket innebär att såväl generell hänsyn till arter som specifika skyddsbestämmelser har beaktats i samband med en planerad avverkningsåtgärd. Beslutet har fattats med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808), vilket innebär att åtgärden varit föremål för samråd med tillsynsmyndigheten innan genomförande.

Område B

Ärendet avser skydd av växter enligt §8 artskyddsförordningen (SFS 2007:845). Beslutet har fattats med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken (SFS 1998:808), vilket innebär att tillsynsmyndigheten har ingripit genom föreläggande för att säkerställa att gällande bestämmelser efterlevs.

Område C

Ärendet avser artskydd och har handlat om att säkerställa att skyddade arter och deras livsmiljöer inte påverkas negativt i samband med en planerad avverkningsåtgärd. Beslutet är fattat med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808), vilket innebär att åtgärden har varit föremål för samråd med tillsynsmyndigheten innan genomförande.

Område D

I ärendet har beslut fattats med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808), vilket innebär att åtgärden har varit föremål för samråd. Inom ramen för denna prövning har hänsyn tagits till bestämmelser i 7 kap. 19 § miljöbalken (SFS 1998:808), vilken reglerar skyddet av växt- och djurliv. Bestämmelserna fyller därmed olika funktioner där 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808) styr processen, medan 7 kap. 19 § miljöbalken (SFS 1998:808) utgör materiell grund för bedömningen.

Område E

Ärendet avser artskydd och har handlat om att säkerställa att skyddade arter och deras livsmiljöer inte påverkas negativt i samband med en planerad avverkningsåtgärd. Beslutet är fattat med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808), vilket innebär att åtgärden har varit föremål för samråd med tillsynsmyndigheten innan genomförande.

3.3 Fältstudie

Inom ramen för studien har fem fältbesök genomförts i utvalda avverkningsområden där beslut har fattats med stöd av miljöbalken (SFS 1998:808). Vid samtliga besök har naturvårdsbedömningar utförts i syfte att identifiera och analysera förekomsten av skyddsvärda arter och biotoper samt relatera dessa till föreskrivna hänsynsåtgärder. Tre av områdena präglas av förekomst av arten knärot, där hänsyn lämnats i samband med avverkning. I ett område har ett risbo från duvhök (*Accipiter gentilis*) identifierats medan ett annat område omfattades av tidsmässiga restriktioner kopplade till fåglars häckningsperiod i anslutning till vattenmiljö. I det följande presenteras en närmare beskrivning av respektive område baserat på fältobservationer.

3.3.1 Område A

Områdesbeskrivning

Det aktuella området utgörs av en skogsfastighet om totalt 5,3 ha som har anmälts för avverkning. Området är beläget inom produktionsskog och omfattar två områden där avverkningsåtgärder planerats. Ena området är på 3,8 ha och det andra på 1,5 ha, på det större området (3,8 ha) finns ett risbo i en tall.

Förekomst av naturvärden

Vid fältbesök identifierades ett risbo tillhörande duvhök. Arten är rödlistad som nära hotad (NT) och är särskilt känslig för störning under häckningsperioden. Duvhöken är beroende av ostörda boplatser i äldre skogsmiljöer och återanvänder ofta bon vilket gör tillgången på lämpliga boplatser till en begränsande faktor för artens reproduktion. Enligt beslutsunderlaget bedömdes den ursprungliga skyddszonen vara otillräcklig där boplatserna riskerade att exponeras efter avverkning vilket motiverade en utökning av hänsynsområdet.

Föreskriven hänsyn

Med hjälp av 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808) har Skogsstyrelsen beslutat om försiktighetsåtgärder. Dessa innebär att skogsbruksåtgärder inte får utföras inom 300 meter från boplatserna under häckningsperioden 20 mars – 20 augusti. Därutöver har ett permanent hänsynsområde om ca. 0,6 ha avsatts kring boet. Skyddszonen har utformats i enlighet med Skogsstyrelsens riktlinjer och syftar till att säkerställa att boplatserna inte exponeras från beståndskanten efter avverkning.

Fältobservationer

Vid fältbesöket kunde konstateras att hänsyn hade tagits i enlighet med beslutet. Det avsatta området kring boplatserna var avgränsat och motsvarade en skyddszon om ca. 40 – 45 meter. Den kvarlämnade skogen bidrar till att upprätthålla en skyddande struktur kring boet och minskar risken för störning och exponering.

Bedömning

Den beslutade hänsynen är motiverad och i linje med artens krav på ostörda häckningsmiljöer. Kombinationen av en rumslig skyddszon och tidsmässiga restriktioner minskar risken för störning som annars kan leda till att häckning uteblir eller att boplatserna överges.

Samtidigt innebär åtgärderna en ekonomisk påverkan för markägaren där cirka 0,6 ha undantagits från avverkningen. Det totala värdet på avverkningen uppskattades av Skogsstyrelsen till ca. 750 000 kr, det avsatta området på 0,6 ha bedömdes av Skogsstyrelsen ha ett värde på ca. 100 000 kr. Detta är ett förlorat värde på ca. 14 procent för markägaren.

3.3.2 Område B

Områdesbeskrivning

Det aktuella området har varit föremål för avverkningsåtgärder efter att en anmälan inkommit till Skogsstyrelsen. Några veckor efter anmälan inkom uppgifter från Naturskyddsföreningen i Fagersta om att knärot förekommer inom området. Med anledning av dessa uppgifter genomförde Skogsstyrelsen ett fältbesök den 20 augusti 2025 varvid en hänsynsyta om ca. 1 ha. avgränsades där arten konstaterades förekomma frekvent.

Förekomst av naturvärden

Vid fältbesöket bekräftades förekomst av knärot, vilken förekom frekvent inom den avgränsade ytan. Arten är rödlistad i kategorin sårbar (VU) och omfattas av skydd enligt Artskyddsförordningen. Knärot kännetecknas av långsam tillväxt och är ekologiskt knuten till äldre, mossrika barrskogar med lång kontinuitet.

Förekomsten av arten indikerar därmed skogliga miljöer med höga naturvärden och begränsad historisk påverkan, vilket motiverar särskild hänsyn vid skogsbruksåtgärder.

Föreskriven hänsyn

Beslutet har fattats med stöd av 26 kap. § 9 miljöbalken (SFS 1998:808) vilket innebär att tillsynsmyndigheten har meddelat föreläggande om nödvändiga försiktighetsåtgärder. En hänsynsyta om ca. 1 ha. har avsatts för att skydda artens förekomst. Beslutet är förenat med vite om 200 000 kronor vilket syftar till att säkerställa efterlevnad av föreskrivna åtgärder.

Fältobservationer

Vid fältbesöket kunde konstateras att den avgränsade hänsynsytan omfattade områden där arten förekom rikligt. Den kvarlämnade ytan bedöms utgöra en viktig livsmiljö och bidrar till att bevara den lokala populationen av arten.

Bedömning

Den beslutade hänsynen är motiverad utifrån artens ekologiska krav och rättsliga skyddsstatus. Föreläggandet, i kombination med vite, indikerar att myndigheten bedömt risken för negativ påverkan som betydande. Åtgärden illustrerar hur artskydd i praktiken implementeras genom konkreta begränsningar i markanvändningen.

3.3.3 Område C

Områdesbeskrivning

Det aktuella området omfattar en avverkningsanmäld yta om ca. 4,5 ha. Syftet med åtgärden var att genomföra en föryngringsavverkning med inslag av att ta bort gran och gynna lövträd för att öka ljusinsläppet till gård belägen på fastigheten. Området är beläget i anslutning till vattenmiljöer längs med Dalälven vilket innebär särskilda ekologiska förutsättningar och värden.

Förekomst av naturvärden

Inom området har observationer av flera fågelarter rapporterats, däribland gröngöling, gråspett, mindre hackspett och skogsduva. Dessa arter är i varierande grad knutna till lövskogsmiljöer och strukturer med högre naturvärden. Enligt en bedömning från BirdLife utgör området en lämplig biotop för fortplantning och som viloplats, särskilt i anslutning till lövskog och vattenmiljö. Skogsstyrelsen konstaterar att arterna är känsliga för störning under häckningsperioden även om boplatser inte påvisats inom det aktuella området.

Föreskriven hänsyn

Beslutet har fattats med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808). Den föreskrivna hänsynen utgörs av en tidsmässig restriktion där skogsbruksåtgärder inte får utföras under perioden 20 mars till 30 september. Begränsningen gäller hela det anmälda området och syftar till att undvika störning av fågellivet under häcknings- och uppfödningssperioden.

Fältobservationer

Vid fältbesöket noterades att området utgörs av vattennära miljöer med stora inslag av lövskog och grupper av lövträd. Hänsynen i form av tidsbegränsning innebär att avverkning kan genomföras men endast utanför känsliga perioder.

Bedömning

Den föreskrivna hänsynen i form av en tidsmässig begränsning av skogsbruksåtgärder inom hela det anmälda området under perioden 20 mars till 30 september. Åtgärden är kopplad till de observerade fågelarternas häcknings- och uppfödningstider och syftar till att undvika störning under denna tid. I det aktuella ärendet har således hänsynen utformats som en tidsrestriktion, till skillnad från andra områden där hänsynen i stället avgränsats rumsligt och arealmässigt genom att ytor undantagits från avverkning.

3.3.4 Område D

Områdesbeskrivning

Det aktuella området omfattar en avverkningsanmäld yta om ca. 3,7 ha på fastigheten. Planerad åtgärd utgjordes av föryngringsavverkning med efterföljande markberedning och plantering. Under handläggningen framkom uppgifter om förekomst av skyddsvärd art inom området, vilket föranledde vidare utredning och fältbesök av Skogsstyrelsen.

Förekomst av naturvärden

Inom området konstaterades förekomst av knärot, vilken är rödlistad i kategorin sårbar (VU) och är skyddad enligt Artskyddsförordningen. Arten växer långsamt och är knuten till äldre, mossrika barrskogar med lång kontinuitet. I det aktuella området identifierades två växtplatser med riklig förekomst lokaliserad till småblockiga höjder med tjockt mosslager. Dessa miljöer bedömdes vara gynnsamma för att upprätthålla artens population genom att bevara skuggande trädskikt och markfuktighet.

Föreskriven hänsyn

Beslutet har fattats med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808) och innebär ett förbud mot avverkning, röjning, markberedning samt körskador inom de utpekade hänsynsytor. Två separata hänsynsområden har avsatts för att skydda artens växtplatser. Beslutet är förenat med vite om totalt 75 000 kr. Hänsynen syftar till att bevara de ekologiska förutsättningarna för arten genom att undvika exponering för solljus och uttorkning av marken.

Fältobservationer

Vid fältbesöket kunde konstateras att hänsynsytor utgjordes av miljöer med tydlig mossrik markstruktur med inslag av äldre barrskog. De avgränsade ytorna låg i anslutning till fuktigare partier. Den norra hänsynsytan angränsade till ett område med biotopskydd och den södra till ett surdråg. Dessa förhållanden bidrar till att upprätthålla en stabil mikroklimatisk miljö för arten.

Bedömning

Den föreskrivna hänsynen innebär att vissa delar av det anmälda området undantas från skogsbruksåtgärder i syfte att skydda identifierade växtplatser av knärot. Den totala värderingen av den berörda avverkningen uppskattas till ca. 450 000 kr, varav den del som undantas genom hänsyn motsvarar ca. 40 000 kr. Detta innebär att omkring 9 procent av det totala värdet undantas från avverkning. Hänsynen är utformad som en rumslig och arealmässig avgränsning av hänsynsytor där markpåverkan inte tillåts.

3.3.5 Område E

Områdesbeskrivning

Det aktuella området omfattar en avverkningsanmäld yta om ca. 10,2 ha på fastigheten. Anmälan om föryngringsavverkning inkom till Skogsstyrelsen den 2 november 2023. Efter att den lagstadgade sexveckorsperioden passerat utan att några uppgifter om skyddade arter inkommit, hade myndigheten inte fattat något beslut i ärendet. Först senare, i juli 2024, aktualiserades frågan genom att Naturskyddsföreningen Västmanland överklagade Skogsstyrelsens uteblivna ställningstagande, vilket ledde till att ärendet återförvisades för förnyad handläggning och vidare utredning av artförekomst.

Förekomst av naturvärden

Inom området konstaterades flera förekomster av knärot, vilken är rödlistad i kategorin sårbar (VU) och skyddad enligt Artskyddsförordningen. Arten är knuten till äldre, mossrika barrskogar med lång kontinuitet och är beroende av stabila fuktighetsförhållanden samt symbios med marksvampar. Förekomsterna var särskilt koncentrerade till områden i anslutning till sumpskog där förutsättningarna för bevarande av markfuktighet och beskuggning bedömdes som goda.

Föreskriven hänsyn

Beslutet har fattats med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808) och innebär att en hänsynsyta om ca. 1 ha undantas från avverkning, underväxtröjning, markberedning samt körning med maskiner. Hänsynen är lokaliserad till de mest värdefulla växtplatserna i anslutning till sumpskog. Beslutet är förena med vite om 200 000 kr. och syftar till att undvika negativ påverkan på artens livsmiljö.

Fältobservationer

Vid fältbesöket identifierades knärot i anslutning till fuktiga partier och sumpskogsmiljöer, vilket överensstämmer med artens ekologiska krav. De avgränsade hänsynsytorerna omfattade områden där arten förekom i riklig mängd och där mikroklimatet bedömdes vara gynnsamt för långsiktig överlevnad.

Bedömning

Den föreskrivna hänsynen innebär att ca. 1 ha av den totala avverkningsytan om 10,2 ha undantas från skogsbruksåtgärder. Hänsynen är utformad som en rumslig avgränsning av särskilt värdefulla växtplatser där påverkan på mark och vegetation inte är tillåten. Åtgärden syftar till att begränsa negativ påverkan på artens lokala bevarandestatus och säkerställa fortsatt förekomst inom området.

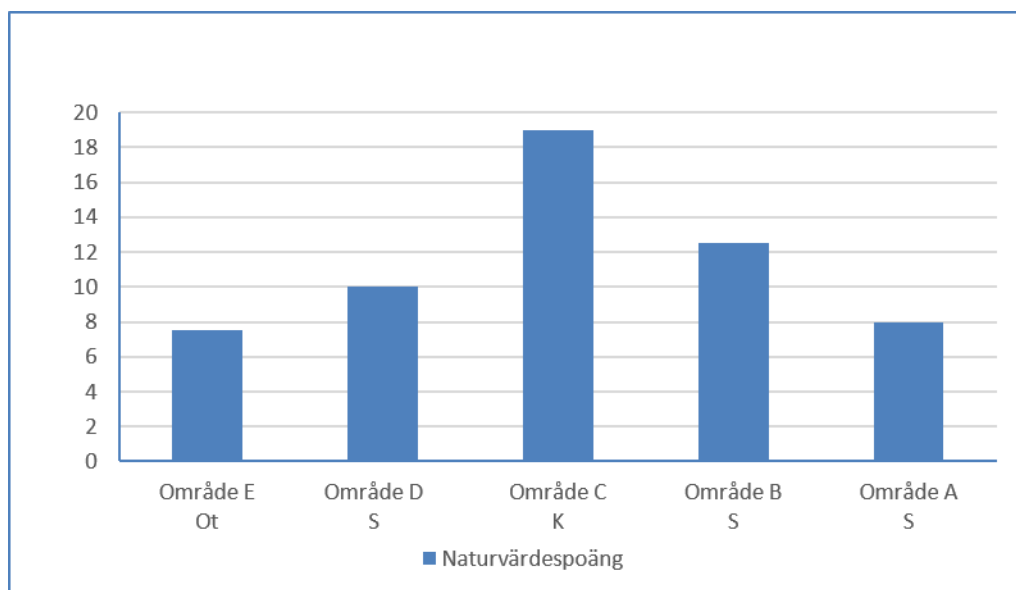
Tabell 2. Visar sammanställning av avverkningsarealer, avsatta hänsynsytor och ekonomisk påverkan i de studerade ärendena. Siffrorna baseras på utbegärt material från Skogsstyrelsen (se 2.2 Datainsamling).

Område	Hektar anmält	Hektar avverkat	Hektar undantaget	Undantaget (%)	Uppskattat värde på anmält objekt (kr)	Uppskattat förlorat avverkningsvärde (kr)	Förlorat avverkningsvärde (%)
Område A	5,3	4,7	0,6	11%	750 000	100 000	13%
Område B	10,9	9,9	1	9%	Ingen uppgift	Ingen uppgift	Ingen uppgift
Område C	4,5	4,5	0	0%	Ingen uppgift	Ingen uppgift	Ingen uppgift
Område D	3,7	2,9	0,8	22%	450 000	40 000	9%
Område E	10,2	9,2	1	10%	Ingen uppgift	Ingen uppgift	Ingen uppgift

3.4 Naturvärdesbedömning

Skogsbiologernas naturvärdesbedömning bygger på ett poängsystem där olika biologiska strukturer, miljöfaktorer och beståndsegenskaper värderas för att uppskatta ett områdes potential att hysa biologisk mångfald. Metoden bygger på ett poängsystem där biologiska strukturer och miljöfaktorer värderas utifrån deras betydelse för biologisk mångfald. Bedömningen omfattar bland annat förekomst av äldre träd, död ved, lövinslag, hydrologiska förhållanden och andra strukturer som anses viktiga för arter knutna till skogsmiljöer. Den sammanlagda poängen utgör ett övergripande mått på områdets naturvärde, där högre poäng indikerar större potential att hysa biologisk mångfald och skyddsvärda arter.

De studerade områdena uppvisade varierande naturvärdespoäng och klassificeringar. Område C erhöll högst poäng med 19 poäng och klassificerades som K-område, vilket indikerar höga naturvärden kopplade till kulturlandskapets skogsmiljöer. Område B och område D erhöll 12,5 respektive 10 poäng och klassificerades som S-områden, vilket främst avser gran-, sump- och höglägesskogar med mer småskalig störningsdynamik. Område E erhöll 7,5 poäng och klassificerades som Ot- område. Område A hamnade på 8 poäng och klassificerades som ett S- område.

Figur 3. Naturvärdespoäng för de studerade områdena baserat på genomförda naturvärdesbedömningar.

4. Diskussion

4.1 Huvudresultat

En central utgångspunkt för denna studie var att det finns begränsad kunskap om hur ofta formella beslut faktiskt fattas i samband med avverkningsanmälningar. Vårt resultat bidrar därför med empirisk kunskap inom ett område där det tidigare saknats sammanställda analyser.

Resultatet visar bland annat att mindre än en procent av de inkomna avverkningsanmälningarna i Västmanlands län under perioden 2024 och 2025 ledde till formella beslut från Skogsstyrelsen. Trots det låga antalet beslut hade samtliga ärenden koppling till naturvärden eller skydd av arter. De beslut som fattades under den aktuella perioden utgjordes uteslutande av förelägganden och grundades främst på miljöbalken tillsammans med artskyddsförordningen.

Vidare visar studien även att urvalet för manuell handläggning av ärenden hos Skogsstyrelsen förefaller bygga på en riskbaserad prioritering där resurser och sannolikheter för regelöverträdelser påverkar vilka ärenden som utreds vidare manuellt. Samtidigt kan utredningsmetodiken för de ärenden som väljs ut för manuell handläggning ses som grundlig, baserat på Skogsstyrelsens handböcker (Figur 1).

Fältstudierna visade att utformningen av hänsyn till skyddsvärda arter inom skogsbruket påverkas av arternas ekologiska krav samt områdets lokala förhållanden. Studierna visade också att en och samma art, knärot i detta fall, kan resultera i både ett beslut om ”föreläggande om försiktighetsåtgärder” och ett beslut om ”förbud mot viss avverkning”. Fältstudierna visade även att produktionsskogar med måttliga naturvärden enligt Skogsbiologernas naturvärdesbedömningsmall kunde innehålla arter som kunde motivera formella beslut från Skogsstyrelsen. Detta indikerar att förekomsten av skyddsvärda arter kan få större betydelse för formella beslut, än områdets sammanvägda naturvärdespoäng. Resultatet tyder på att strukturbaserade naturvärdesbedömningar och artinventeringar kompletterar varandra snarare än ersätter varandra, samt belyser vikten av att utföra båda metoder för att uppnå en mer heltäckande bild.

4.2 Jämförelser med tidigare forskning

Kortesalmi et al. (2025) betonar vikten av att följa upp avverkningar i biologiskt värdefulla skogar för att kunna bedöma om dagens naturvårdsåtgärder är tillräckliga. Vår studie kompletterar detta genom att visa hur Skogsstyrelsen i praktiken hanterar avverkningsärenden där naturvärden eller skyddade arter berörs. Resultaten visar att samtliga formella beslut under den studerade perioden hade koppling till naturvärden eller skyddade arter. Detta visar att naturvärden och skyddade arter är centrala faktorer i beslutsprocessen. Samtidigt framkommer att det endast är en väldigt liten andel av avverkningsanmälningarna som leder till formella beslut. Även om vår studie inte kan säga något om hur stor andel biologiskt värdefulla skogar som faktiskt avverkas utan beslut från myndighet,

väcker resultatet frågor kring detta. Hur många avverkningsanmälningar som berör biologiskt värdefulla skogar och ej fångas upp i det digitala urvalet, alternativt prioriteras bort på grund av resursbrist hos myndigheten utgör en relevant fråga för vidare forskning.

De naturvärdesbedömningar som genomfördes i vår fältstudie visade generellt måttliga till relativt höga naturvärden, där endast ett objekt uppnådde nivåer som enligt poängsystemet motsvarar höga naturvärden (Grönt Paraply 2016). Eftersom Skogsbiologernas naturvärdesbedömning främst baseras på strukturer behöver naturvärdespoängen inte nödvändigtvis spegla förekomsten av skyddsvärda arter. Samtidigt innehöll merparten av de fem objekten vi besökte arter som motiverade förelägganden (Grönt Paraply 2016).

Angelstam et al. (2023) beskriver hur brukade produktionsskogar ofta präglas av fragmentering och minskad förekomst av kvalitativa habitat till följd av fokus på effektiv virkesproduktion. Detta kan bidra till att förklara varför flera av objekten i fältstudien uppvisade måttliga naturvärden utifrån Skogsbiologernas metodik (Grönt Paraply 2016). Samtidigt beskriver Gustafsson et al. (2025) hur kontinuitetsskogar fungerar som viktiga habitat och spridningskällor för arter även i landskap som domineras av produktionsskog. Detta överensstämmer med resultaten i vår studie då majoriteten av ärendena i fältstudien var kopplade till förekomst av knärot, en art som ofta associeras med kontinuitetsskogar (Skogsstyrelsen 2026b).

4.3 Tolkning av resultat

Mot bakgrund av det relativt stora antalet inkomna avverkningsanmälningar hade det varit rimligt att förvänta sig att fler än 1% av ärendena skulle resultera i någon form av formellt beslut. Resultatet visar i stället att formella beslut är ovanliga, vilket delvis kan förstås utifrån Skogsstyrelsens arbetssätt.

Enligt myndighetens tillsynsplan används ett digitalt urvalssystem där ärenden prioriteras för manuell handläggning utifrån risk för regelöverträdelse och tillgängliga resurser hos myndigheten. Detta innebär att endast en liten del av inkomna ärenden genomgår en mer omfattande utredning. Resultaten i vår studie tyder samtidigt på att de ärenden som väljs ut för manuell handläggning ofta utreds relativt grundligt, särskilt när skyddade arter eller höga naturvärden identifieras (Skogsstyrelsen 2025b).

De fem studerade avverkningsärendena indikerar att hänsyn till skyddsvärda arter inom skogsbruket tar sig olika uttryck beroende på artens ekologiska krav och lokala förutsättningar. I tre av områdena påträffades knärot vilket resulterade i att hänsyn huvudsakligen utformades som arealsmässiga avgränsningar där delar av bestånden undantogs från avverkning. Dessa hänsynsytor varierade i storlek, men syftade genomgående till att bevara stabila mikroklimatiska förhållanden, såsom beskuggning och markfuktighet vilka är avgörande för artens fortlevnad.

I ett av områdena identifierades ett risbo tillhörande duvhök vilket medförde både rumslig skyddszon och en tidsmässig restriktion kopplad till häckningsperioden. I

ett annat område där flera fågelarter observerats i anslutning till vattenmiljö utformades hänsynen enbart som en tidsmässig begränsning av skogsbruksåtgärder. Detta visar att hänsynsåtgärder kan variera mellan rumsliga och tidsmässiga anpassningar beroende på vilka störningskänsliga moment som är relevanta för den aktuella arten.

Studien visar vidare att besluten i samtliga fall fattas med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken (SFS 1998:808), vilket innebär att åtgärderna föregåtts av samråd och att hänsynsåtgärder föreskrivits för att begränsa negativ påverkan på naturmiljön. I vissa fall har även tillsynsbestämmelser tillämpats, exempelvis genom förelägganden förenade med vite.

Den ekonomiska påverkan varierade mellan områdena där den andel mark som undantogs från avverkning generellt uppgick till omkring 9 – 14 procent av det totala värdet i de fall där sådana uppgifter fanns tillgängliga från Skogsstyrelsen.

Resultaten illustrerar den praktiska avvägning mellan produktionsintressen och bevarandet av biologisk mångfald som beskrivs i skogsvårdslagen. De studerade besluten visar att Skogsstyrelsens handläggning i flera fall resulterar i att endast delar av bestånden undantas från avverkning, vilket kan ses som ett sätt att förena produktion med bevarandet av skyddsvärda arter.

För att sätta resultaten i relation till studiens tillförlitlighet diskuteras nedan styrkor och begränsningar.

4.4 Studiens styrkor och svagheter

Studien baseras på en kombination av dokumentstudier, digitala kartverktyg och fältbesök vilket möjliggjorde en jämförelse mellan föreskrivna hänsynsåtgärder i handlingarna och hur dessa faktiskt aktualiseras i fält. Genom användning av Skogsmonitor och Skogsstyrelsens Skogliga grunddata kunde avverkningsområden och hänsynsytor lokaliseras och mätas digitalt. Karttjänsterna gav en översiktlig bild av områdenas omfattning och underlättade analysen av hur stor andel av respektive område som undantagits från skogsbruksåtgärder.

Samtidigt framkom vissa osäkerheter vid jämförelsen mellan kartmaterial och fältobservationer. Digitala avgränsningar i beslutshandlingar och kartunderlag är ofta schematiska och kan skilja sig från hur hänsynen faktiskt avgränsas i terrängen. Detta blev särskilt tydligt i områden där hänsynen baserades på mer specifika strukturer såsom rovfågelbo eller mikrohabitat, vilka kan vara svåra att exakt återge i kartmaterial. Okulära bedömningar i fält visade även att topografi, vegetation och lokala markförhållanden påverkade hur hänsynsyterna uppfattades och fungerade ekologiskt.

En annan begränsning i studien var att analysen endast omfattade ett län och en begränsad tidsperiod, vilket kan påverka resultatets generaliserbarhet. Vi valde denna avgränsning tidigt i studien då det var svårt att bedöma på förhand antalet beslut som hade tagits och i vilken form materialet skulle komma till oss. För att

vara säkra på att hinna med att undersöka och analysera materialet inom arbetets tidsram valdes därmed denna avgränsning.

Fältstudien baserades inte enbart på ärenden från 2024 och 2025, trots att huvudanalysen avsåg dessa år. Detta föranleddes av att vi tog beslutet att det vore mest intressant om objekten i fältstudien var avverkade runt den hänsynsyta som beslutet resulterat i. Den sammanställning av samtliga beslut som tagits i Västmanlands län under åren 2021 och 2025, visade bland annat vilken status som ärendet hade och om beslutet var kopplat till arter. Det var endast fem ärenden med status "Avverkat" med koppling till arter. Detta gjorde att vi för de resterande fem objekten valde ärenden med status "Avslutat" samt "Beslutat" även de med varierande artkoppling så att vi även kunde undersöka vad de olika taggarna betydde. Detta urval resulterade i att fältstudien inte enbart baserades på ärenden mellan 2024 och 2025.

Då urvalet av fältstudien också riktades mot ärenden med artkoppling kan resultaten från dessa objekt inte ses som representativa för samtliga avverkningsärenden. Detta ansågs dock relevant då samtliga formella beslut i huvudanalysen för åren 2024 och 2025 hade koppling till arter. Fältstudien bör mer ses som ett komplement som visar på hur formella beslut med koppling till arter kan motiveras och tillämpas i praktiken.

Fältbesöken bidrog till en mer fullständig förståelse av områdenas ekologiska värden och hur artskydd tillämpas i praktiken. Kombinationen av digital analys och fältstudier bedöms ha varit viktig för att ge en mer nyanserad och tillförlitlig bild av hänsynsåtgärdernas omfattning och funktion. Trots begränsningarna gav fältstudien därmed ett praktiskt perspektiv som hade varit svårt att uppnå genom enbart analys av myndighetsdokument.

4.5 Framtida forskning

För framtida forskning inom ämnet hade det varit intressant att använda sig av ett större urval. En studie där man undersökt fler år hade kunnat visa på om både avverkningsanmälningar och efterföljande formella beslut ökat eller minskat över tid samt om besluten sett annorlunda ut baserat på nya eller uppdaterade lagrum. Man hade också kunnat studera fler län och gjort jämförelser där emellan, alternativt gjort en nationell studie på hur många avverkningsanmälningar som lett till formella beslut och titta på variationer inom Sverige.

4.6 Slutsats

Studien visar att det är relativt ovanligt att avverkningsärenden leder till beslut. I ärenden där naturvärden eller arter berörs kan det fattas beslut i form av både "föreläggande om försiktighetsåtgärd" och "totalt förbud" samt "förbud mot viss avverkning". Resultatet visar dock att förelägganden är mest förekommande.

De beslut som studerades grundades huvudsakligen på miljöbalken (SFS 1998:808) samt artskyddsförordningen (SFS 2007:845), men även skogsvårdslagen (SFS 1979:429) kunde tillämpas.

Studien visar även att handläggningen av avverkningsanmälningar bygger på ett riskbaserat urval där vissa ärenden väljs ut för manuell handläggning och fördjupad utredning utifrån riskbedömning och tillgängliga resurser. De studerade ärendena visar att den fördjupade utredningen ofta omfattar bland annat fältbesök samt kommunikation mellan myndighet och markägare eller ideella organisationer innan beslut fattas.

Referenser

Angelstam, P., Bush, T. & Manton, M. (2023). Challenges and Solutions for Forest Biodiversity Conservation in Sweden: Assessment of Policy, Implementation Outputs, and Consequences. *Land (Basel)*, 12 (5), 1098. <https://doi.org/10.3390/land12051098>

Grönt Paraply (2016). 405. *Naturvärdesbedömning*. (Version 2016-02-11) Grönt Paraply Ledningshandbok. <https://grontparaply.se/onewebmedia/405%20Milj%C3%B6%20och%20naturv%C3%A4rdesbed%C3%B6mning.docx> [2026-04-11]

Gustafsson, L., Andersson, J., Jonsson, F., Jönsson, M., Jonsson, M., Nordin, U., Strengbom, J. & Johansson, V. (2025). Remnant continuity forests are essential for sustaining epiphytic biodiversity in boreal production forest landscapes. *The Journal of applied ecology*, 62 (8), 1929–1938. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.70090>

Kortesalmi, P., Mikkonen, N., Potterf, M., Hohti, J. & Duflot, R. (2025). Continued exploitation of high biodiversity value forests outside of protected areas in Finland. *European journal of forest research*, 144 (6), 1523–1536. <https://doi.org/10.1007/s10342-025-01823-z>

Lantbrukarnas Riksförbund (u.å.). *Artskydd* <https://www.lrf.se/sakomraden/artskydd/> [2026-04-15]

NFS 2001:15. *Naturvårdsverkets allmänna råd om anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken*.

SFS 2007:845. *Artskyddsförordning*.

SFS 1998:904. *Förordning om anmälan för samråd*.

SFS 2017:900. *Förvaltningslag*.

SFS 1998:808. *Miljöbalk*.

SFS 1979:429. *Skogsvårdslag*.

Skogsindustrierna (2025). *Snabba fakta*. <https://www.skogsindustrierna.se/om-skogsindustrin/snabba-fakta/> [2026-05-13]

Skogskunskap (2025). *Biologisk mångfald*. <https://www.skogskunskap.se/aga-skog/fakta-om-skogen/skogens-ekosystemtjanster/biologisk-mangfald/> [2026-04-20]

Skogsstyrelsen (u.å.a). *Anmälan om avverkning*. <https://www.skogsstyrelsen.se/bruka-skog/avverkning/anmalan-om-avverkning/> [2026-04-20]

Skogsstyrelsen (u.å.b). *Sysselsättningsstatistik i skogsbruket*.
<https://www.skogsstyrelsen.se/statistik/arbetskraft/sysselsattning-i-skogsbruket/>
[2026-05-13]

Skogsstyrelsen (2024). *Handbok: Generell utredningsmetodik för avverkningsanmälningar*. [Internt material]. Skogsstyrelsen.

Skogsstyrelsen (2025a). *Handbok: Handläggning av ärenden som rör anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken*. [Internt material]. Skogsstyrelsen.

Skogsstyrelsen (2025b). *Samlad tillsynsplan*. (Rapport 2025:4). Skogsstyrelsen.
<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2025/rapport-2025-04-samlad-tillsynsplan-2025-med-bilagor.pdf>

Skogsstyrelsen (2026a). *Samlad tillsynsplan*. (Rapport 2026:06). Skogsstyrelsen.
<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/rapporter/rapporter-2026/rapport-2026-06-samlad-tillsynsplan-2026-med-bilaga-1.pdf>

Skogsstyrelsen (2026b). *Vägledning för hänsyn till växter och nationellt fridlysta arter*.
<https://www.skogsstyrelsen.se/aga-skog/hansyn-till-miljo-och-skyddade-arter/vagledningar-och-kunskapsstod-artskydd/vagledning-for-hansyn-till-vaxter-och-nationellt-fridlysta-arter/> [2026-05-04]

Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket (2026). *Gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket*. (Version 2.2). Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket.
<https://www.naturvardsverket.se/4934d0/globalassets/amnen/arter-artskydd/dokument/2026-03-03-ver-2-2-riktlinjer-for-handlaggning-av-artskyddsarenden-i-skogsbruket.pdf>

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

<https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.